

МОЛОЧНА ПРОДУКТИВНІСТЬ ТА ХІМІЧНИЙ СКЛАД МОЛОКА ПЕРВІСТОК УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ

*М. І. Кузів, п. н. с., к. с.-г. н., Є. І. Федорович, д. с.-г. н., проф.
logir@ukr.net*

Інститут біології тварин НААН, м. Львів

У сучасних умовах ведення галузі молочного скотарства підвищуються вимоги до порід. Практика світового та вітчизняного скотарства доводить, що прибутковість молочної худоби пов'язана з її продуктивністю. Виправданим є розведення таких порід, у яких загальний економічний ефект досягається завдяки високій молочній продуктивності.

Провідне місце в селекції тварин молочної худоби займає молочна продуктивність. Решта селекційних ознак або пов'язані з нею, або необхідні для отримання молочної продукції з найменшими затратами упродовж якнайдовшого терміну їхнього використання, забезпечуючи при цьому міцне здоров'я, високу відтворювальну функцію та стійкість до несприятливих умов зовнішніх факторів. Таким чином, молочна продуктивність є основною господарськокорисною і селекційною ознакою великої рогатої худоби молочних порід. Вся зоотехнічна робота спрямована на одержання від корів цього напрямку продуктивності якомога більшої кількості молока високої якості. З огляду на це, метою наших досліджень було вивчити молочну продуктивність та хімічний склад молока корів-первісток української чорно-рябої молочної породи.

Дослідження проведено в Сокальському відділенні ТзОВ «Молочні ріки» Львівської області. Оцінку молочної продуктивності здійснювали на основі проведених контрольних надоїв. Вміст у молоці жиру, білка, лактози і сухого знежиреного молочного залишку визначали на аналізаторі молока «EKOMILK TOTAL», суху речовину — висушуванням у сушильній шафі, золу — спалюванням.

Тварини української чорно-рябої молочної породи в західному регіоні України мають високий генетичний потенціал, про що свідчить продуктивність первісток. Так, середня величина надою корів-первісток становила $6032 \pm 126,2$ кг з вмістом жиру в молоці $3,73 \pm 0,017$ %, а вихід молочного жиру становив $225,0 \pm 4,84$ кг.

Аналіз молочної продуктивності за місяцями лактації показує, що величина надою та вихід молочного жиру з першого до другого місяця лактаційного періоду зросли відповідно на 120 кг ($P < 0,001$) та 3,3 кг ($P < 0,001$), у подальшому кожного наступного місяця ці показники знижувалися і з другого до десятого місяця вони зменшилися на 432 кг ($P < 0,001$) та 13,3 кг ($P < 0,001$).

Одержані нами результати досліджень свідчать, що з першого до другого місяця лактації вміст жиру в молоці первісток знизився на 0,14 % ($P < 0,001$), а в подальшому з кожним наступним місяцем цей показник зростав. З другого до десятого місяця він збільшився на 0,54 % ($P < 0,001$).

Вміст білка в молоці був найнижчим на другому місяці лактації і становив 3,2 %. На третьому місяці лактаційного періоду, порівняно з другим, цей показник збільшився на 0,05 % ($P < 0,05$), на четвертому місяці, порівняно з третім, зменшився на 0,02 %, а в подальшому аж до дев'ятого місяця поступово зростав і лише на десятому місяці незначно знизився.

Вміст лактози у молоці впродовж лактаційного періоду мав хвилюподібний характер і коливався від 4,59 % до 4,85 %. Аналогічна тенденція спостерігалася і за вмістом золи та сухого знежиреного молочного залишку. Ці показники, залежно від місяця лактації, були у межах 0,66–0,78 % і 8,51–8,87 % відповідно.

Вміст сухої речовини у молоці був найнижчим на другому місяці лактації. З другого до п'ятого місяця лактаційного періоду цей показник зростав, на шостому місяці, порівняно з п'ятим, знизився і в подальшому знову зростав. Сумарний вміст жиру й білка у молоці виявився найнижчим на другому місяці лактації. Протягом лактації цей показник зростав і наприкінці лактаційного періоду (десятий місяць), порівняно з другим місяцем, був більшим на 0,72 % ($P < 0,001$). Вихід білка на 100 г жиру в молоці виявився найвищим на третьому місяці лактації.

Між величиною надою та показниками хімічного складу молока нами встановлені певні різнонаправлені зв'язки. Так, коефіцієнти кореляції між надоєм та вмістом жиру в молоці за всі досліджувані місяці лактаційного періоду і в середньому за лактацію були негативними. Дещо інша картина спостерігалася щодо зв'язків між величиною надою та вмістом білка в молоці: на другому і десятому місяцях лактаційного періоду ці зв'язки були негативними, а за інші місяці і в середньому за всю лактацію — позитивними. Між величиною надою та вмістом лактози в молоці у ході лактації і за всю лактацію встановлений позитивний зв'язок. Коефіцієнт кореляції між надоєм та вмістом золи в молоці залежно від місяця лактаційного періоду мав різнонаправлений характер і був у межах $-0,093$ — $+0,122$, а за всю лактацію становив $-0,009$. Коефіцієнти кореляції між надоєм і сухою речовиною, надоєм і сухим знежиреним молочним залишком, надоєм і сумарним вмістом жиру та білка протягом лактації коливалися від негативного до позитивного значення, а в середньому за всю лактацію були позитивними. Між досліджуваними показниками хімічного складу молока, як у ході лактації, так і в середньому за всю лактацію, зв'язки були позитивними.

Отже, тварини української чорно-рябої молочної породи у західному регіоні України мають високий генетичний потенціал, про що свідчить продуктивність первісток. Між надоєм та компонентами молока існують різнонаправлені зв'язки.